

Vallag (1972:620)

SFS-nr: 1972:620

Utfärdad: 1972-12-08

Upphävd: 1997-06-01

Upphävd genom: SFS 1997:157

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid val till riksdagen samt val av landstingsman och kommunfullmäktige.

2 § För val enligt denna lag finns en central valmyndighet. Konungen bestämmer vilken myndighet som skall vara central valmyndighet. Centrala valmyndigheten meddelar de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna lag.

3 § Ordinarie val till riksdagen samt val i hela riket av landstingsman och kommunfullmäktige förrättas samma dag. Valdag är tredje söndagen i september.

Vid val till riksdagen som ej är ordinarie är valdag den söndag som Konungen bestämmer. Vid val av landstingsmän eller kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket är valdag den söndag som länsstyrelsen bestämmer.

2 kap. Valkretsar och fasta valkretsmandat

1 § För val till riksdagen är riket indelat i 28 valkretsar. Dessa är Stockholms kommun, Stockholms län med undantag av Stockholms kommun (Stockholms läns valkrets), Göteborgs kommun, Göteborgs och Bohus län med undantag av Göteborgs kommun (Bohusläns valkrets), Malmö, Helsingborgs, Landskrona och Lunds kommuner (fyrstadskretsen), Malmöhus län med undantag av fyrstadskretsen (Malmöhus läns valkrets), Alingsås, Bengtsfors, Bjärke, Brålanda, Dals-Eds, Frändefors, Färgelanda, Gäsene, Hemsjö, Herrljunga, Högsäters, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Nödinge, Skepplanda, Starrkärrs, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs, Västra Tunhems och Åmåls kommuner (Älvsborgs läns norra valkrets), Bollebygds, Borås, Dalsjöfors, Dalstorps, Fristads, Hökerums, Marks, Redvägs, Sandhulls, Svenljunga, Tranemo, Viskafors, Ulricehamns och Åsundens kommuner (Älvsborgs läns södra valkrets), vart och ett av övriga län.

2 § Centrala valmyndigheten fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid talföres valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade där är jämnt delbart med en tredjedel av antalet röstberättigade i riket. De fasta valkretsmandat, som härefter återstår, tillföres valkretsarna efter storleken av de överskott som uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottning.

Påverkas valkretsarnas omfattning av beslut om ändring i länsindelningen eller den kommunala indelningen, vilket träder i kraft vid ingången av året efter del då ordinarie val till riksdagen hållits, skall i fråga om val till riksdagen indelningsändringen beaktas redan från och med beslutets dag.

3 § Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt nitton år senast under närmast föregående kalenderår och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.

4 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut enligt 2 § föres hos regeringsrätten genom besvär.

5 § I landstingslagen (1954:319), kommunallagen (1953:753) och kommunallagen (1957:50) för Stockholm finns bestämmelser om landstingskommuns och kommuns indelning i valkretsar.

Om Stockholms läns landstingskommuns indelning i valkretsar finns särskilda bestämmelser.

3 kap. Valnämnd, valdistrikt och valförrättare

1 § I varje kommun skall finnas en valnämnd.

Ledamöter och suppleanter i valnämnden väljes av kommunfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer; Antalet ledamöter får dock icke vara under fem. Valet skall ske proportionellt i de fall då sådant är föreskrivet vid val till kommunstyrelsen. Sker ej valet av suppleanter proportionellt, skall bestämmas i vilken ordning de skall kallas in till tjänstgöring.

Valnämnd skall ha tillgång till personal i den omfattning som behövs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter.

2 § I fråga om annan valnämnd än valnämnden i Stockholm äger bestämmelserna i 32-42 §§ kommunallagen (1953:753) om kommunstyrelse motsvarande tillämpning. För valnämnden i Stockholm gäller 5 I § 1 mom, kommunallagen (1957:50) för Stockholm och vad kommunfullmäktige med iakttagande av sistnämnda lag föreskriver. I stället för 37 § andra stycket kommunallagen och 39 § andra stycket kommunallagen för Stockholm skall dock 4 och 5 §§ författningslagen (1971:290) tillämpas i samtliga ärenden hos valnämnd.

Utan hinder av föreskrifter som avses i första stycket gäller att nämndens protokoll icke behöver upptaga annat än närvarande ledamöter samt för varje ärende beslutet och skälen för detta.

3 § Varje kommun bildar ett eller flera valdistrikt. Är kommun indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall varje sådan valkrets bilda ett eller flera valdistrikt.

Länsstyrelsen beslutar om kommuns indelning i valdistrikt. Innan beslut meddelas, skall fullmäktige i kommunen ha beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. Beslut om indelning i valdistrikt gäller från och med året efter det då beslutet vann laga kraft. Länsstyrelsen skall omedelbart kungöra beslutet samt tillställa centrala valmyndigheten avskrift av detta.

4 § När val enligt denna lag skall förrättas i valdistriktsindelad kommun, utser valnämnden för varje valdistrikt minst fyra personer att på valdagen tjänstgöra som valförrättare i distriktet. Bland de utsedda förordnar nämnden en att vara ordförande och en att vara ersättare för ordföranden.

Vid röstningen skall minst tre av valförrättarna, däribland ordföranden eller hans ersättare, vara närvarande.

5 § Var och en som är röstberättigad vid val till riksdagen och ej fyllt 60 år är skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller ersättare i valnämnd eller som valförrättare, om han ej har giltigt hinder.

6 § Talan mot länsstyrelsens beslut i ärende om indelning i valdistrikt föres hos kammarrätten genom besvär.

Den som vill klaga över beslut som innebär att av honom uppgivet hinder att mottaga uppdrag som avses i 5 § ej godkänts får föra talan hos länsstyrelsen genom besvär. Härvid räknas besvärstiden från den dag beslutet meddelades. Mot länsstyrelsens beslut får talan ej föras.

4 kap. Röstlängder

Allmän röstlängd

1 § Allmän röstlängd upprättas årligen för varje valdistrikt av lokala skattemyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 15 juni.

2 § I allmän röstlängd upptages var och en som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband

1, är kyrkobokförd i valdistriktet,

2, är svensk medborgare och

3, fyllt eller senare under kalenderåret fyller 19 år.

Den som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig upptages dock ej i längden. För den som fyller 19 år det är röstlängden upprättas antecknas att han blir röstberättigad först nästa kalenderår.

3 § Allmän röstlängd skall vara framlagd för granskning hos lokala skattemyndigheten varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26-30 juni eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

Länsstyrelsen får bestämma att röstlängden skall vara framlagd för granskning även på annat ställe än hos lokala skattemyndigheten.

4 § Den som anser att allmän röstlängd i fråga om hans eller annans rösträtt är felaktig får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot längden hos länsstyrelsen. Den omständigheten att någon tagits upp i röstlängd för annat valdistrikt än han anser sig tillhöra utgör ej grund för anmärkning mot längden.

Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning. Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingen samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

5 § Anmärkning mot allmän röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får vid anmärkningsammansammanträdet åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni. Senast dagen efter sammansammanträdet slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningskriften. I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängd mot vilken anmärkning framställts. Lokala skattemyndigheten förser de röstlängder mot vilka anmärkning ej framställts inom föreskriven tid med bevis härom.

6 § Mot länsstyrelsens beslut över anmärkning mot allmän röstlängd får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse. I sådant mål får åberopas endast bevis som företetts hos länsstyrelsen.

7 § Allmän röstlängd länder till efterrättelse så snart den underskrivits av länsstyrelsen eller försetts med bevis av lokala skattemyndigheten och gäller till dess ny röstlängd kommit till stånd, om ej annat följer av 8 eller 9§.

8 § Har någon icke blivit upptagen i allmän röstlängd eller har det i längden beträffande honom antecknats att han blir röstberättigad först nästa kalenderår och har anmärkning häremot ej framställts på sätt som föreskrives i 4 § första stycket, skall länsstyrelsen efter ansökan av honom eller av lokala skattemyndigheten besluta om rättelse i röstlängden, om det är uppenbart att fel föreligger. Sådan ansökan skall ha gjorts hos länsstyrelsen senast den 1 september det år då röstlängden upprättades. Ansökan som göres för sent upptages ej till prövning.

Beslutar länsstyrelsen om rättelse i röstlängd, skall länsstyrelsen genast underrätta lokala skattemyndigheten om beslutet. Lokala skattemyndigheten skall genast rätta röstlängden i enlighet med beslutet. Innan detta skett, äger beslutet icke verkan.

Mot beslut varigenom ansökan om rättelse avslagits eller avvisats får talan ej föras. Mot beslut om rättelse får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse.

9 § Har allmän röstlängd i någon del förklarats felaktig på grund av talan som förts i samband med besvär över val, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen.

10 § Länsstyrelsen skall senast den 15 juni kungöra var och när allmän röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen skall anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunens anslagstavla och införas i samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom kommunen.

Särskild röstlängd

11 § Särskild röstlängd för val till riksdagen upprättas årligen för varje valkrets av centrala valmyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 15 juni.

12 § I särskild röstlängd upptages, efter ansökan, den som
1, den 1 juni uppfyller de villkor som gäller för rösträtt och
2, enligt länsstyrelsens personband ej är kyrkobokförd i riket men varit kyrkobokförd här någon gång under de fem kalenderår som närmast föregått del år då röstlängden upprättas.

Den som fyller 19 år det år då röstlängden upprättas upptages i denna, om ej hinder föreligger i övrigt. Därvid antecknas dock att han blir röstberättigad först nästa kalenderår.

Framgår i anmärkningsärende att någon upphört att vara röstberättigad på grund av omständighet som inträffat efter den 1 juni, skall han ej vara upptagen i särskild röstlängd.

13 § Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd göres skriftligen hos centrala valmyndigheten senast den 1 juni. Ansökan som göres för sent upptages ej till prövning.

Vid ansökningshandling skall fogas intyg som visar att sökanden har giltigt svenskt pass och enligt passet är svensk medborgare. Intyget skall vara utfärdat av svensk beskickning, annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämt eller svensk polismyndighet samma är som röstlängden upprättas. Är ansökningshandlingen ej åtföljd av sådant intyg, upptages ansökningshandlingen ej till prövning.

Blanketter till ansökan och intyg skall finnas tillgängliga hos centrala valmyndigheten samt hos svensk beskickning och annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer.

14 § Beslut över ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd meddelas så snart det kan ske.

Den som skall upptagas i särskild röstlängd uppföres i röstlängden för den valkrets där han senast varit kyrkobokförd, Bifalles ej ansökan om att bli upptagen i särskild röstlängd, skall centrala valmyndigheten genast underrätta sökanden om beslutet. I beslutet skall anges tid och plats för prövning av anmärkning.

15 § Så snart röstlängden upprättats, sändes den till länsstyrelsen idet län till vilket valkretsen hör. Hos länsstyrelsen skall röstlängden vara framlagd för granskning varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26-30 juni eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

16 § Den som vill att ändring skall göras i särskild röstlängd får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot röstlängden hos länsstyrelsen. Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingen samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

17 § Anmärkning mot särskild röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni.

Senast dagen efter sammanträdet slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningsskriften, I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängden. Har anmärkning ej framställts mot röstlängden inom föreskriven tid, skall röstlängden förses med bevis härom.

18 § Mot länsstyrelsens beslut över anmärkning mot särskild röstlängd får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslut anlänt till efterrättelse. I sådant mål får åberopas endast bevis som företetts hos länsstyrelsen.

Har röstlängden i någon del förklarats felaktig på grund av talan som avses i första stycket, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen.

19 § Särskild röstlängd länder till efterrättelse så snart den underskrivits av länsstyrelsen och gäller till dess ny röstlängd kommit till stånd, om ej annat följer av 18 § andra stycket.

20 § När val äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i vallokalen för det valdistrikt som länsstyrelsen bestämmer. Beslut härom meddelas senast vid anmärkningssammanträdet och antecknas på röstlängden.

21 § Länsstyrelsen skall senast den 15 juni kungöra var och när särskild röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor och införas i samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom valkretsen.

5 kap. Registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater

1 § Parti kan efter ansökan och på de villkor som anges i 2-4 §§ få sin partibeteckning registrerad hos centrala valmyndigheten samt anmäla kandidater i valet enligt 8 §.

Om valsedel med registrerad partibeteckning finns bestämmelser i 6 kap. 3 § tredje stycket och 14 kap. 5 §.

2 § Ansökan om registrering av partibeteckning göres skriftligen, i ansökningshandlingen skall anges för vilket slag av val registrering sökes och, om ansökningen avser registrering för val av landstingsmän eller kommunfullmäktige, för vilken landstingskommun eller kommun som registrering begäres.

För att partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall ansökan om registrering av beteckningen ha kommit in till centrala valmyndigheten, vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsmän och kommunfullmäktige senast den 30 april valåret och vid annat val inom en vecka efter det att förordnande om valet meddelades.

3 § Partibeteckning får registreras, om

- 1, partiet icke utgör underavdelning av politisk sammanslutning,
- 2, partiet visat att det vid registrering för val till riksdagen har minst 500 röstberättigade medlemmar i hela riket och vid registrering förval av landstingsman och för val av kommunfullmäktige minst 100 respektive minst 50 röstberättigade medlemmar i den landstingskommun eller kommun för vilken registrering sökes, samt
- 3, partibeteckningen tydligt skiljer sig från beteckning som redan registrerats eller vars registrering är föremål för prövning för det valet eller för annat val för vilket registreringen enligt 4 § första stycket kommer att gälla.

4 § Registreras partibeteckning för val till riksdagen, gäller registreringen även för val av landstingsmän och kommunfullmäktige i hela riket. Registreras partibeteckning för val av landstingsmän, gäller registreringen val i den landstingskommun som anges i registreringsbeslutet samt val av kommunfullmäktige i de kommuner som är belägna inom landstingskommunen. Registreras partibeteckning för val av kommunfullmäktige, gäller registreringen val i den kommun som anges i registreringsbeslutet.

Avser ansökan registrering för val till riksdagen och är partibeteckningen redan registrerad för annat val, får registrering beviljas endast om det parti för vilket registrering sålunda skett har lämnat sitt medgivande. Detsamma gäller om ansökan avser registrering för val av landstingsmän och partibeteckningen redan är registrerad för val av kommunfullmäktige inom landstingskommunen. Behörig att lämna medgivande är det ombud som partiet anmält enligt 5 §. Vid tillämpning av andra stycket skall ansökan om registrering som kommit in tidigare anses som bifallen.

5 § För parti som fått sin partibeteckning registrerad skall finnas ombud. Ombud skall anmälas till centrala valmyndigheten inom en månad efter det att registreringen av beteckningen kungjorts enligt 7 §.

6 § Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret, om

- 1, partiet begär del,
- 2, partiet ej vid två på varandra följande ordinarie val till riksdagen eller val i hela riket av landstingsman eller kommunfullmäktige anmält kandidater enligt 8 § eller
- 3, partiet underlåter att anmäla ombud enligt 5 §.

7 § När partibeteckning registrerats eller avförts ur registret, skall centrala valmyndigheten kungöra detta i Post- och Inrikes tidningar.

8 § För att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall partiet hos centrala valmyndigheten som kandidater anmäla för val till riksdagen i viss valkrets minst fyra och högst femton personer och för val av landstingsmän eller kommunfullmäktige minst fyra och högst tio personer i landstingskommunen eller kommunen.

Centrala valmyndigheten bestämmer inför varje val när anmälan av kandidater senast skall göras. Kungörelse härom skall föras in i Post- och Inrikes tidningar. Anmälan av kandidater göres skriftligen av partiets ombud eller av person som ombudet utsett. Till anmälningshandlingen skall fogas skriftlig förklaring från varje kandidat att han givit partiet tillstånd att anmäla honom.

9 § Finner centrala valmyndigheten anledning till anmärkning mot anmälningshandlingen eller handling som åtföljer denna, skall myndigheten genast underrätta den som gjort anmälan. Därvid skall anges tid för ändring och komplettering av anmälningshandlingen. Därefter skall centrala valmyndigheten så snart som möjligt slutligt pröva ärendet.

Har det ej visats att anmäld kandidat givit partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn på anmälningshandlingen anses obefintligt.

10 § Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till postverket. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

11 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut i registrerings- eller anmälningsärende föres hos regeringsrätten genom besvär.

6 kap. Valsedlar

1 § Till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten.

2 § Valsedlarna skall vara lika till storlek och material. För val till riksdagen skall användas gula, för val av landstingsmän blå och för val av kommunfullmäktige vita valsedlar.

På valsedel skall finnas partibeteckning. Valsedel bör dessutom innehålla

- 1, namn på en eller flera kandidater,
- 2, beteckning som visar för vilken valkrets sedeln är avsedd (valkrets-beteckning) samt
- 3, uppgift om det val för vilket sedeln gäller (valbeteckning).

Kandidat skall anges på sådant sätt att det klart framgår vem som avses. Vid kandidatnamn bör därför utsättas kandidatens personnummer eller annan identifieringsuppgift.

3 § Om valsedel upptager mer än ett kandidatnamn, skall namnen upptagas i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Namnen gäller själva valet samt, i den mån de ej därvid tages i anspråk, val av ersättare för riksdagsledamöter och val av suppleanter för landstingsmän och kommunfullmäktige.

Upptager valsedel med registrerad partibeteckning namn på kandidater, skall valsedeln, för att beteckningen skall åtnjuta skydd vid valet, som första namn upptaga namnet på kandidat som tagits upp på listan över kandidater partiet anmält.

4 § Efter beställning av parti, som är representerat i den församling valet gäller, tillhandahåller centrala valmyndigheten partiet blanketter till valsedlar till det antal partiet önskar.

Göres beställning av annat parti än som anges i första stycket eller av annan än den som är behörig företrädare för partiet, tillhandahåller centrala valmyndigheten blanketter till valsedlar endast om beställaren betalar blanketterna i förskott,

5 § Om parti är eller genom valet blir representerat i den församling valet gäller, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar, i fråga om val till riksdagen fyra gånger antalet röstberättigade i valkretsen och i fråga om annat val fyra gånger antalet röstberättigade i valet.

6 § Har blanketter till valsedlar betalats i förskott och har valsedlarna använts för parti som enligt 5 § är berättigat att få valsedelsblanketter kostnadsfritt vid valet, skall förskottet efter ansökan återbetalas i den mån antalet valsedlar som partiet får kostnadsfritt därigenom ej kommer att överstiga, i fråga om val till riksdagen fyra gånger antalet röstberättigade i valkretsen och i fråga om annat val fyra gånger antalet röstberättigade vid valet. Belopp som återbetalas tillställs partiet oavsett vem som erlagt förskottet,

7 § Om beställaren begär det, förser centrala valmyndigheten utan särskild ersättning valsedelsblanketterna med partibeteckning, kandidatnamn samt valkrets- och valbeteckningar.

Centrala valmyndigheten får förse valsedelsblanketter och valsedlar med särskild siffer- eller bokstavsbezeichnung (listtypbezeichnung).

8 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten den sista dag då beställning av valsedlar skall ha gjorts för all leverans skall kunna ske trettio dagar före valdagen. För särskilda fall får bestämmas senare dag för beställning och, om det behövs, även senare dag för leverans. Kommer beställning in senare än centrala valmyndigheten bestämt, fullgöres leverans endast om betalning erlägges i förskott och endast under förutsättning att leveransen kan ske före valdagen och utan att leveransen av tidigare gjorda beställningar försenas.

9 § I lokal där röstning äger rum skall väljarna för varje val ha tillgång till
1, valsedlar som försetts med parti- och valbeteckning för parti vilket är representerat i riksdagen (partimarkerade valsedlar) samt
2, blanketter till valsedlar.

Partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter enligt första stycket tillhandahålles genom centrala valmyndighetens försorg.

10 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut i ärende som avses i detta kapitel föres hos regeringsrätten genom besvär.

Centrala valmyndigheten har rätt att erhålla biträde av länsstyrelse i ärende som avses i detta kapitel.

7 kap. Röstkort m, m,

1 § Vid val skall, i den mån centrala valmyndigheten ej förordnar annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om valet till ledning för den röstberättigade.

För röstberättigad som ej har känd adress upprättas röstkort endast om han begär det.

2 § Röstkort upprättas för den som är upptagen i allmän röstlängd av lokala skattemyndigheten och för den som är upptagen i särskild röstlängd av länsstyrelsen. Röstkortet skall sändas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen eller, vid annat val än ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsmän och kommunfullmäktige, senast 20 dagar före valdagen.

För val som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort.

3 § Har röstberättigad förlorat sitt röstkort eller har röstkortet ej kommit honom till handa, är han berättigad all efter framställning få ett dupletteröstkort. Framställning om dupletteröstkort göres hos den myndighet som enligt 2 § har att upprätta röstkortet. Dupletteröstkort får ej lämnas ut senare än dagen före valdagen. Vid framställningen skall sökanden uppge

1, sitt fullständiga namn och personnummer samt

2, sitt hemvist i den ort där han är uppförd i allmän röstlängd eller, om han är uppförd i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd.

Första och andra styckena äger motsvarande tillämpning, om den röstberättigade önskar få röstkort innan röstkortet blivit översända till de röstberättigade. Röstkort får dock icke utlämnas innan den röstlängd som skall gälla vid valet kommit till stånd enligt 4 kap. 5 eller 17 §.

4 § Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

8 kap. Allmänna bestämmelser om röstningen

1 § Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upplagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postanstalt inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val som han vill delta i.

2 § Väljaren skall själv lämna sin valsedel till valförrättaren eller, om röstningen sker på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, till röstmottagaren där.

Om avlämnande av valsedel genom bud (röstning med valsedelförsändelse) föreskrives i 11 kap.

3 § Väljare bör vid röstning i vallokal medföra sitt röstkort.

Röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg får icke ske utan att röstkortet avlämnas. Väljare som innehar sjöfartsbok får dock rösta på fartyg utan att röstkort avlämnas. I sådant fall skall röstmottagaren upprätta ett adresskort för honom.

4 § Vid röstning i vallokal lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till valförrättaren. Mottagna valkuvert samlas upp i valurna. En valurna användes för vart och ett av de samtidiga val som förrättas i vallokalen.

5 § Vid röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till röstmottagaren. Denne lägger in mottagna kuvert tillsammans med väljarens röstkort i ett ytterkuvert som tillslutes.

6 § Har röstning skett på postanstalt, sänder röstmottagaren iordningställda ytterkuvert till vederbörande valnämnd. Har röstning skett hos utlandsmyndighet eller på fartyg, sänder röstmottagaren iordningställda ytterkuvert till centrala valmyndigheten.

7 § Vid röstning med valsedelsförsändelse lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett innerkuvert. Iordningställda kuvert lägges därefter in i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse som tillslutes. Detta lämnas genom bud till valförrättaren eller röstmottagaren.

Avlämnas valsedelsförsändelse i vallokal, öppnar valförrättaren ytterkuvertet och lägger de innerkuvert som väljaren iordningställt i valurna.

Avlämnas valsedelsförsändelse på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, lägger röstmottagaren in försändelsen tillsammans med väljarens röstkort i ett ytterkuvert. Med ytterkuvertet förfäres därefter så som anges i 6 §.

8 § Kuvert tillhandahålles endast genom centrala valmyndighetens försorg.

Valkuvert och innerkuvert för valsedelsförsändelse skall vara så beskaffade att färgen på inneliggande valsedel kan iakttagas utan att valhemligheten röjes.

Ytterkuvert som skall användas vid röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg skall vara försett med fönster.

9 § Valkuvert tillställles valnämnder och röstmottagare. Ytterkuvert som avses i 5 § tillställles röstmottagare.

Valkuvert får lämnas ut endast i samband med röstning. Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

- 1, hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden uppdragit att tillhandagå väljarna i sådant hänseende,
- 2, på postanstalt,
- 3, hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning skall äga rum.

Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som är representerat i riksdagen.

10 § Röstning äger rum inför öppna dörrar, I lokal där röstning äger rum skall finnas ett lämpligt antal avskilda platser där väljaren utan insyn kan lägga in sina valsedlar i valkuvert.

Befinner sig någon, när liden för röstningen går ut, i röstningslokalen eller på anvisad plats intill denna men har han ej hunnit rösta, skall han ges tillfälle till del.

11 § Den som uppehåller sig i röstningslokalen eller utrymme därintill är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter som valförrättare eller röstmottagare meddelar för att trygga röstningens genomförande. Uppstår oordning som ej kan avstyras, har valförrättaren eller röstmottagaren rätt att avbryta röstningen.

Avbrytes röstning i vallokal, skall valurna förseglas under två olika sigill samt om möjligt ställas i säkert förvar. När röstningen återupptages, skall valförrättaren visa de närvarande att förseglingen är obruten.

Avbrytes röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall mottagna ytterkuvert under avbrottet förvaras på betryggande sätt. Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp eller delas ut till väljarna på sådan plats.

12 § I lokal där röstning äger rum skall ett exemplar av denna lag finnas tillgängligt.

I vallokal skall finnas anslagna de listor som centrala valmyndigheten upprättat över de kandidater som partierna anmält för valen i den valkrets till vilken valdistriktet hör. På postanstalt där röstning äger rum skall listor finnas tillgängliga för samtliga valkretsar. Listor för samtliga valkretsar bör finnas tillgängliga även hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning äger rum.

13 § Protokoll skall föras över valförrättning i vallokal enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten.

På postanstalt, hos utlandsmyndighet och på fartyg skall fortlöpande anteckningar föras över röstningen.

14 § Väljare, som på grund av kroppsligt fel icke kan avge sin röst i föreskriven ordning, får vid röstningen anlita biträde som han utsett.

15 § Åtgärd eller anordning som det enligt denna lag åligger kommun, valnämnd eller valförrättare att vidtaga eller ombesörja bekostas av kommunen.

9 kap. Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal

1 § Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 21. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i vissa valdistrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sagts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt.

2 § När vallokalen har öppnats för röstning, visar valförrättaren de närvarande att varje valurna är tom. Härfter får röstningen börja.

3 § Röstningen går till på följande sätt.

När väljaren kommer till i vallokalen, får han ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar i ordningställda valkuvert till valförrättaren. Om denne begär det, skall väljaren uppge sitt fullständiga namn, sin födelsetid och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, hemvist i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd. Valförrättaren kontrollerar att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att han ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Valförrättaren lägger

därefter i väljarens närvaro valkuverten i valurnorna, I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat.

4 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 § När vallokalen slängts för röstning och de som är närvarande fått tillfälle att lämna sina valsedlar, förklaras röstningen avslutad,

6 § Kommunen skall tillhandahålla lämpliga vallokaler, I anslutning till vallokalen eller i denna skall anordnas lämplig plats där de partier som deltar i valet kan lägga ut sina valsedlar. Valförrättaren skall tillse att väljarna där har tillgång till blanketter för valsedlar och partimarkerade valsedlar för parti som är representerat i riksdagen.

7 § Kommunen bör på valdagen ordna med valskjutsar för de väljare som bor avlägset eller isolerat och som endast med avsevärd kostnad eller tidsspillan kan infinna sig i vallokalen.

10 kap. Särskilda bestämmelser om röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet och på fartyg

Röstning på postanstalt

1 § Röstning får ske på varje postanstalt inom riket från och med den adertonde dagen före valdagen till och med valdagen, om ej annat följer av 2 §.

2 § Röstning på postanstalt äger rum under lid då postanstalten är öppen för allmänheten. På valdagen skall postanstalt vara öppen för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15, Vid val av landstingsman och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns flera postanstalter inom samma ort, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstning skall ske endast på någon eller några av postanstalterna. På förslag av postverket får myndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postanstalt före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postanstalten är öppen för allmänheten.

Inrättas med anledning av valet postanstalt vid sjukhus, ålderdomshem, fångvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som postverket bestämmer efter samråd med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen,

3 § Röstmottagare på postanstalt är den som postverket utser.

4 § Röstning på postanstalt går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett ytterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast

ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn, den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas och det värdepostnummer som finns på kuvertet.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta.

5 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

6 § Röstmottagare skall sända mottagna ytterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost.

Röstning hos utlandsmyndighet

7 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med utrikesdepartementet hos vilka svenska utlandsmyndigheter röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning hos svensk utlandsmyndighet ej skall äga rum.

Röstning hos utlandsmyndighet får börja tidigast den adertonde dagen före valdagen och pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till hända senast klockan 12 dagen före valdagen.

Utlandsmyndighetens chef bestämmer när och var röstning äger rum hos myndigheten samt kungör tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare hos utlandsmyndighet är myndighetens chef eller den han utser.

8 § Röstning hos utlandsmyndighet går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvertet ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett ytterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn, den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas och det värdepostnummer som finns på kuvertet.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta.

9 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom,

10 § Röstmottagare skall sända mottagna ytterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

11 § Centrala valmyndigheten förtecknar fortlöpande de ytterkuvert som kommer in från utlandsmyndighet. Myndigheten sänder därefter mottagna ytterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upplagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun, inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost.

Röstning på fartyg

12 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten på vilka svenska fartyg i utrikes fart som röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning på svenskt fartyg i utrikes fart ej skall äga rum.

Rätt att rösta på fartyg där röstning anordnas har den som tillhör fartygets besättning eller annan personal på fartyget eller är passagerare där.

13 § Röstning på fartyg får börja tidigast den fyrtiofemte dagen före valdagen och pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till hända senast klockan 12 dagen före valdagen.

Fartygets befälhavare bestämmer när och var röstning äger rum samt underrättar dem som befinner sig ombord om tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare på fartyg är fartygets befälhavare eller den han utser.

14 § I fråga om röstning på fartyg äger 8-10 §§ motsvarande tillämpning. Röstmottagare på fartyg får dock lämna mottagna ytterkuvert till svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer för vidarebefordran till centrala valmyndigheten.

Kan väljaren ej förete röstkort men innehar han sjöfartsbok, skall röstmottagaren i stället upprätta ett adresskort för honom med ledning av sjöfartsboken och de uppgifter han kan lämna. Adresskortet lägges in i ytterkuvertet tillsammans med valkuvert som väljaren avgivit.

15 § 1 fråga om ytterkuvert som kommer in till centrala valmyndigheten från röstmottagare på fartyg äger 11 § motsvarande tillämpning.

16 § Röstmottagare på fartyg har rätt till ersättning av statsverket för nödvändiga utgifter för uppdragets fullgörande enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala valmyndigheten.

11 kap. Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse

1 § Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt

undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne.

Valsedelsförsändelse får vara anordnad tidigast 18 dagar före valdagen. Försändelse som lämnas på fartyg får dock vara anordnad 45 dagar före valdagen. Dagen för försändelsens anordnande anges på ytterkuvertet.

2 § Valsedelsförsändelse från den som är gift lämnas på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upplagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas också på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg där röstning äger rum.

3 § Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet ej är känt för dem. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne.

Valsedelsförsändelse får vara anordnad tidigast 18 dagar före valdagen. Dagen för försändelsens anordnande anges på ytterkuvertet.

4 § Valsedelsförsändelse enligt 3 § lämnas i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upplagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas även på postanstalt där röstning äger rum.

5 § Lämnas valsedelsförsändelse i vallokal, kontrollerar valförrättaren att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att försändelsen anordnats på föreskrivet sätt och inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter bryter valförrättaren ytterkuvertet och kontrollerar att iordningställda innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val samt att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning, I närvaro av den som lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter valförrättaren mottagna innerkuvert i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat.

6 § Lämnas valsedelsförsändelse på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, kontrollerar röstmottagaren att försändelsen anordnats på föreskrivet sätt och inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. I närvaro av den som lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter röstmottagaren in försändelsen i ett ytterkuvert med fönster tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn, den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas och det värdepостnummer som finns på kuvertet.

7 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren eller röstmottagaren skall kontrollera enligt 5 eller 6 § skall valsedelsförsändelsen eller innerkuvertet ej mottagas. Detsamma gäller om innerkuvert är tomt eller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren ställt i ordning mer än ett innerkuvert för något val, får ej något av dessa mottagas. Innerkuvert som ej mottages skall före återlämnandet läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes,

12 kap. Den vidare behandlingen av röster som avgivits på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg

1 § Ytterkuvert, som före valdagen kommer in till valnämnden från röstmottagare på postanstalt eller från centrala valmyndigheten, sorteras på valdistrikt, Ytterkuverten sändes därefter till valförrättarna i valdistriktet. Översändandet bör ske i sådan tid att ytterkuverten är valförrättarna UU hända när röstningen i vallokalen där börjar. Före översändandet skall ytterkuverten läggas in i särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om det antal ytterkuvert varje omslag innehåller.

I avbidan på att översändandet till valförrättarna sker skall ytterkuverten förvaras på betryggande sätt,

2 § Ytterkuvert som på valdagen kommer in till valnämnden, sändes till valförrättarna i valdistriktet, om kuverten kan beräknas vara valförrättarna till hända innan röstningen i vallokalen slutar. Före översändandet skall de åtgärder vidtagas som anges i 1 §, Kommer ytterkuvert in till valnämnden efter valdagen eller så sent denna dag att de ej kan beräknas komma valförrättarna till hända innan röstningen i vallokalen slutar, skall valnämnden behålla dem och förfara med dem på säll som anges i 13 kap. 9 §.

3 § Valnämnden skall i särskilt protokoll fortlöpande anteckna de åtgärder som nämnden vidtager med inkomna ytterkuvert. Protokollet föres enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten,

4 § Omslag med ytterkuvert som sänts till valdistrikten förvaras där obrutna till dess röstningen i vallokalen förklarats avslutad och rösträkning enligt 13 kap, 1 § påbörjas. I protokollet antecknas antalet mottagna omslag och det antal ytterkuvert som omslagen enligt anteckning på dem innehåller.

Kommer omslag med ytterkuvert valförrättarna till handa efter det att röstningen i valdistriktet avslutats, skall omslaget ej brytas utan återsändas till valnämnden efter förrättningens slut enligt 13 kap. 7 §, Om återsändandet skall anteckning göras i protokollet.

Om förhållandena medger del, får valförrättarna under pågående röstning företaga åtgärder enligt 13 kap, 3-5 §§ beträffande ytterkuvert som kommit in till valdistriktet. Därvid skall dock iakttas att anteckning vid väljarens namn i röstlängden göres innan ytterkuvertet brytes samt att valkuvert och innerkuvert, som efter granskning befunnits vara i behörigt skick, skall åter läggas in i ytterkuvertet tillsammans med väljarens röstkort, Innerkuvert skall dessförinnan åter läggas in i ytterkuvert för valedelsförsändelse. Först när röstningen förklarats avslutad får valkuvert och innerkuvert läggas i urna.

5 § Den omständigheten att det i röstlängd antecknats att väljare röstat på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg utgör ej hinder för honom att rösta i vallokalen. Innan han får rösta där skall det ytterkuvert som härrör från honom tagas fram och läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet. Om vad sålunda förevarit skall anteckning göras i protokollet.

13 kap. Preliminär rösträkning

Preliminär rösträkning i vallokal

1 § Omedelbart efter det att röstningen i vallokal förklarats avslutad, räknar valförrättarna preliminärt de avgivna rösterna. Har val till riksdagen förrättats samtidigt med annat val, räknas riksdagsvalet först. Rösträkningen skall genomföras utan avbrott.

2 § Har flera val förrättats samtidigt, sker den preliminära rösträkningen gemensamt för alla valen såvitt gäller åtgärder som avses i 3-5 §§.

3 § Rösträkningen inleds med att från valnämnden inkomna omslag med ytterkuvert brytes, Ytterkuverten räknas och antalet antecknas i protokollet. Därefter granskas ytterkuverten. Därvid kontrolleras att

- 1, ytterkuvert icke blivit öppnat efter tillslutandet,
- 2, samma väljare icke avgivit mer än ett ytterkuvert,
- 3, väljaren är röstberättigad i valdistriktet,
- 4, väljaren icke röstat i vallokalen under valdagen,

I fall då de nämnda kraven är uppfyllda, förfäres med ytterkuvert på sätt som föreskrives i 4 §. I annat fall lägges ytterkuvert åt sidan. Ytterkuvert, som lagts åt sidan, lägges därefter in i ett eller flera särskilda kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet.

4 § När kontroll enligt 3 § skett, öppnas de ytterkuvert som ej lagts åt sidan och inläggande röstkort, adresskort, valkuvert och valsedel/försändelser tages ut.

Valkuverten granskas. Därvid kontrolleras all kuvert är av föreskriven beskaffenhet och ej försett med obehörig märkning. Godkända valkuvert lägges i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Valsedel/försändelserna granskas. Därvid kontrolleras att varje försändelses ytterkuvert är av föreskriven beskaffenhet och tillslutet, att del icke blivit öppnat efter tillslutandet samt att väljarens förklaring och vittnesintyget är i behörigt skick. Därefter brytes ytterkuvertet, Innerkuverten granskas. Därvid kontrolleras all de är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val och att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning. Godkända innerkuvert lägges i urnorna, I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

5 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren skall kontrollera enligt 4 §, skall bristfälligt kuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort åter läggas in i ytterkuvertet. Detsamma gäller om innerkuvert är tomt eller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel, Innerkuvert skall dessförinnan åter läggas in i ytterkuvert för valsedel/försändelse. Ytterkuverten lägges i sin tur in i ett eller flera särskilda kuvert som tillslutes och förseglas under minst två olika sigill och förses med anteckning om innehållet.

6 § Sedan de i 3-5 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, förfäres för varje val för sig på följande sätt,

1, Val- och innerkuvert tages ut ur urnan och räknas. Antalet personer som enligt röstlängd deltagit i valet räknas. Antalet kuvert och röstande antecknas i protokollet. Överensstämmer de framräknade siffrorna ej med varandra, anges i protokollet den sannolika orsaken till skillnaden,

2, Valsedlarna tages ut ur kuverten. Innehåller kuvert mer än en valsedel, lägges valsedlarna tillbaka i kuvertet. Sådana kuvert räknas och lägges in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet,

3, Kan det antagas att valsedel är ogiltig enligt 14 kap, 4 § lägges valsedeln åt sidan. Valsedlar som lagts åt sidan lägges därefter in i ett eller flera särskilda omslag som tillslutes och förses med anteckning om antalet valsedlar som omslaget innehåller,

4, Övriga valsedlar ordnas i grupper efter partibeteckning. Inom varje parti ordnas valsedlarna i grupper så att valsedlar med partibeteckning och kandidatnamn i tryck bildar en grupp, partimarkerade valsedlar en andra grupp och valsedlar som väljaren själv ställt i ordning en tredje grupp. Valsedlar med partibeteckning och kandidatnamn i

tryck ordnas därefter så att valsedlar med samma listtypbeteckning bildar en grupp och sådana valsedlar med ändringar eller tillägg bildar en grupp. Antalet valsedlar inom varje grupp räknas och antalet antecknas i protokollet, liksom sammanlagda antalet valsedlar för varje parti. Valsedlarna lägges därefter partivis in i särskilda omslag. På omslagen antecknas vilket partis valsedlar omslaget innehåller och valsedlarnas antal, 5, De särskilda kuverten och omslagen förses med uppgift om valdistriktet och förseglas med minst två olika sigill. Sigillen avtryckes i protokollet.

7 § Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sändes röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 6 § till valnämnden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

8 § Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Preliminär rösträkning hos valnämnden

9 § Vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske, dock tidigast tisdagen efter valdagen, granskar valnämnden de ytterkuvert som kommit in till nämnden och behållits där samt kuvertens innehåll. Därvid äger 3-5 §§ motsvarande tillämpning. Godkända val- och innerkuvert lägges i urnor. För varje val och valkrets användes en urna. I samband med art kuvert lägges i urnan antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt. Avgivna röster räknas. Därvid äger 6 § motsvarande tillämpning.

10 § Kommer ytterkuvert in efter förrättningens bönan, lägges det utan vidare åtgärd åt sidan. Kuvert som lagts åt sidan lägges därefter in i ett eller flera särskilda omslag som tillslutes och förses med anteckning om innehållet.

11 § Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

14 kap. Slutlig sammanräkning och mandatfördelning

Allmänna bestämmelser

1 § Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås hos länsstyrelsen och på kommunernas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i Samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydenhet inom länet.

Före sammanräkningens början skall länsstyrelsen ha tillsett att de handlingar som behövs för sammanräkningen har kommit in från valnämnden i den kommun sammanräkningen avser. Är inkomna handlingar ofullständiga eller ej i behörigt skick, skall länsstyrelsen infordra det som fattas eller, om det behövs, inhämta uppgift om anledningen till att handlingarna är ofullständiga eller ej i behörigt skick.

2 § Vid den slutliga sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning och de vid röstningen förda protokollen föranleder.

Har avgivna valsedlar ej förvarats på föreskrivet sätt, skall de förklaras ogiltiga, om det ej kan antagas att obehörig åtgärd ej vidtagits med dem.

Över förrättning hos länsstyrelsen föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten,

3 § I fråga om riksdagsval bestämmer länsstyrelsen ordningen mellan kandidatnamnen på partiernas valsedlar i valkretsen i den utsträckning som behövs för utseende av riksdagsledamöter och ersättare för dem.

I fråga om landstings- och kommunfullmäktigval fördelar länsstyrelsen för varje valkrets platserna mellan partierna. Länsstyrelsen fastställer även vilka personer som skall erhålla platserna samt utser suppleanter för landstingsmän och för fullmäktige i kommuner där det skall finnas suppleanter för fullmäktige.

Förrättningen skall genomföras utan dröjsmål. Vid avbrott i förrättningen skall valsedlarna och övriga valhandlingar läggas i säkert förvar. Innan förrättningen återupptages, skall länsstyrelsen se till att obehörig åtgärd ej vidtagits med valhandlingarna,

4 § Valsedel är ogiltig, om den

- 1, saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning, eller
- 2, är försedd med kännetecknen som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt. Finns i ett valkuvert mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bär alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel tillgodoräknas det angivna partiet. Namnen på valsedeln anses därvid som obefintliga.

5 § Utöver vad som gäller enligt 4 § andra stycket skall namn på valsedel anses obefintligt,

- 1, om kandidaten ej är valbar eller det ej framgår klart vem som avses,
- 2, om ordningen mellan namnet och annat namn ej framgår klart eller
- 3, om valsedeln gäller registrerat parti, för vilket anmälts kandidater enligt 5 kap. 8 §, och valsedeln ej som första namn upptager namnet på någon av de anmälda kandidaterna.

Vid bedömning enligt första stycket 3 av vilket namn som är det första skall hänsyn ej tagas till namn som skall anses obefintligt enligt 1,

Riksdagsvalet

6 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn.

Vid den första uträkningen gäller valsedel för det namn som står först på sedeln. Valsedlar med samma första namn bildar en grupp. Varje grupps röstetal räknas fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. Samma tal är också jämförelsetal för det namn som står först på gruppens valsedlar. Det namn vars jämförelsetal är störst får den första platsen i ordningen.

Vid varje följande uträkning gäller valsedel för det namn som står först på sedeln, varvid bortses från namn som redan fått plats i ordningen. Den eller de grupper,

vilkas valsedlar vid närmast föregående uträkning gällde för det namn som fick plats i ordningen, upplöses och ordnas i nya grupper, så att valsedlar som vid den pågående uträkningen gäller för ett och samma namn bildar en grupp. Övriga befintliga grupper behålles däremot oförändrade. För varje nybildad grupp räknas röstetalet fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. För samtliga namn, som deltagar i uträkningen, beräknas röstetal och jämförelsetal.

Röstetalet för ett namn är lika med röstetalet för den grupp eller det sammanlagda röstetalet för de grupper vilkas valsedlar gäller för namnet. Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess röstetal, om icke grupp av valsedlar som gäller för namnet deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Om detta är fallet, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess röstetal delas med del tal som motsvarar den del gruppen tagit i beställandet av plats eller platser som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gäller för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda att gruppens röstetal delas med del största jämförelsetalet vid uträkningen närmast före gruppens bildande. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, får nästa plats i ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

7 § För varje namn som erhållit plats i ordningen enligt 6 § bestämmer länsstyrelsen i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar inom det parti som namnet tillhör särskild ordning mellan namnen på partiets valsedlar för utseende av ersättare.

Ersättare utses på grundval av de valsedlar som gällde för namnet, när det erhöill plats i ordningen. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på den som redan fått plats i ordningen anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet erhåller plats i ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

8 § Sedan de i 6 och 7 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas under minst två olika sigill. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid för vilken valet gäller.

Förrättningen avslutas genom att protokollet läses upp. Protokollet sändes genast till centrala valmyndigheten.

9 § Centrala valmyndigheten fördelar mandatet i riksdagen på grundval av protokollen från länsstyrelserna och med tillämpning av 16-19 §§ riksdagsordningen. Myndigheten fastställer också vilka personer som skall erhålla mandatet som ledamöter.

Har länsstyrelsen ej bestämt ordning mellan så många namn som behövs för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med ledamöter, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning bestämma ytterligare namn i ordningen. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §.

10 § Har kandidat fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat för vilket hans jämförelsetal är störst. Mandat som han ej tillträder skall tillfalla den kandidat som står närmast i tur att erhålla mandat i den valkretsen eller för del partiet. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

11 § Sedan mandaten besatts med ledamöter, utser centrala valmyndigheten på grundval av den enligt 7 § bestämda ordningen mellan kandidatnamnen för varje ledamot lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen. Minst tre ersättare skall dock alltid utses för varje ledamot. Vid utseende av ersättare skall bortses från namn på den som valts till ledamot.

Finns ej någon som enligt första stycket kan utses till ersättare, skall den kandidat inom valkretsen, som enligt 6 § står i tur att erhålla mandat för partiet, utses till ersättare för ledamoten. Finns ej någon sådan kandidat på partiets valsedlar, skall centrala valmyndigheten med tillämpning av 18 § riksdagsordningen bestämma annan valkrets, från vilken ersättaren skall utses, och där till ersättare utse den som står närmast i tur att erhålla mandat för partiet. För ledamot får finnas endast en ersättare enligt detta stycke. Finns ej någon som sålunda kan utses till ersättare, skall därvid bero.

Om det behövs skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning fastställa ordning enligt 6 och 7 §§ mellan namnen på partis valsedlar. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §,

12 § När mandaten fördelats mellan partierna och besatts med ledamöter samt ersättare utsetts, tillkännager centrala valmyndigheten valets utgång genom kungörelse i Post- och Inrikes tidningar. Därmed är valet avslutat. De handlingar som rör valet lägges i säkert förvar och bevaras till utgången av den lid valet gäller.

13 § Har ledamot avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, utser centrala valmyndigheten till ny ledamot i hans ställe den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda. Kan mandatet ej besättas med ersättare, skall del vara obesatt under återstoden av valperioden.

Har till ny ledamot utsetts den som enligt 11 § andra stycket varit utsedd till ersättare för den avgångne ledamoten, utses ersättare för honom enligt 11 §, Har mandat besatts med ledamot från annan valkrets än den för vilken den avgångne varit utsedd och blir mandatet ledigt på nytt, skall vid tillämpning av första stycket anses som om mandatet vid valet tilldelats den senast avgångnes valkrets. Ersättare för annan ledamot, som trätt i stället för avgångne ledamot, är de övriga personer som skulle ha varit ersättare för den avgångne ledamoten.

14 § Har antalet ersättare för en riksdagsledamot gått ner till hälften eller därunder av del vid valet utsedda antalet genom att ersättare utsetts till ordinarie ledamot eller avgått av annan orsak, utser centrala valmyndigheten med tillämpning av 11 § om möjligt två nya ersättare.

Landstings- och kommunfullmäktigvalen

15 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn. Vid fastställande av ordningen mellan namnen förfäres i enlighet med 6 § andra-femte styckena.

Skall två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna så att platserna, en efter annan, tilldelas det parti som vage gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas enligt tredje stycket. Den första platsen som tilldelats parti besattes med den kandidat som står främst i den enligt första stycket bestämda ordningen mellan namnen, den andra med den kandidat som därefter slår närmast i ordningen och så vidare efter samma grund.

Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats någon plats, genom att partiets röstetal delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets

röstetal delas med det tal som är 1 högre än del dubbla antalet av de platser som tilldelats partiet. Har samma kandidat erhållit platser från två partier, skall vid beräkning av det antal platser som utdelats vardera platsen anses blott som en halv plats och, om kandidaten erhållit platser från tre partier, som en tredjedels plats och så vidare efter samma grund.

Har ett parti tilldelats lika många platser som motsvarar antalet namn på partiets valsedlar, skall det uteslutas från vidare jämförelse.

Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den kandidat som slår främst i namnordningen inom det parti som har det största jämförelsetalet enligt tredje stycket.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning.

16 § Har kandidat fåll plats i ordning i mer än en valkrets och skulle han till följd därav erhålla plats i mer än en valkrets, skall han tilldelas den plats för vilken hans jämförelsetal är störst. Plats som han ej tillträder tillfaller den kandidat som står närmast i tur att erhålla plats för partiet i den valkretsen. Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning.

17 § När platserna i landsting och kommunfullmäktige fördelats mellan partier och besatts med ledamöter, skall länsstyrelsen utse suppleanter för landstingsmän och löv kommunfullmäktige i kommun där del skall finnas suppleanter för fullmäktige.

18 § För landstingsmän utses suppleanter på följande sätt.

För varje landstingsman göres inom det parti, för vilket han blivit vald, lika många nya sammanräkningar, dock minst tre, som partiet erhållit platser. Har landstingsman fåll plats från mer än ett parti, anses han vald för det parti från vilket plats först tilldelades honom. Vid varje sammanräkning tages hänsyn till blott de valsedlar som gällde för landstingsmannen när han fick platsen. Varje valsedel gäller som hel röst. Röstvärdet tillgodoräknas det namn som står först på sedeln, varvid bortses från namn på den som redan blivit utsedd till landstingsman eller till suppleant för den landstingsman sammanräkningen avser. Den som får högsta röstetalet utses till suppleant för den landstingsman som sammanräkningen avser. Mellan lika röstetal avgöres företrädet genom lottning.

Kan föreskrivet antal suppleanter icke utses enligt andra stycket, skall därvid bero.

19 § För utseende av suppleanter för fullmäktige företages ytterligare sammanräkningar för att besätta de suppleantplatser som varje parti skall erhålla enligt beslut som fattats med stöd av 5 a § kommunallagen (1953:753) eller 5 § kommunallagen (1957:50) för Stockholm. Därvid äger 6 och 10 §§ i detta kapitel motsvarande tillämpning. Vid tillämpning av 6 § skall hänsyn dock icke tagas till valsedlar som vid valet av fullmäktige ej deltagit i besättandet av plats.

20 § När länsstyrelsen företagit de åtgärder som föreskrives i 15, 16, 18 och 19 §§, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas under minst två olika sigill. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Valets utgång kungöres genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat.

21 § Har föreskrivet antal landstingsmän eller fullmäktige ej blivit utsedda vid valet, skall nytt val genast anställas för utseende av det felande antalet. Vid sådant val skall utses även suppleanter för landstingsmän och för fullmäktige i kommun där det skall finnas suppleanter för fullmäktige.

Har landstingsmän eller fullmäktige men ej suppleanter valts till föreskrivet antal, skall därvid bero.

22 § Har landstingsman avgått före utgången av den tid för vilken lian blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingets ordförande till ordinarie landstingsman inkalla den suppleant som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen står i lur att inträda.

Har fullmäktig avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning inom det parti för vilket den avgångne blivit vald utse efterträdare för honom. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti från vilket plats först tilldelats honom. Vid sammanräkningen äger 7 § andra stycket motsvarande tillämpning.

23 § Har samtliga suppleanter för landstingsman inträtt som ordinarie landstingsmän eller avgått som suppleanter av annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingets ordförande vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning utse ytterligare en suppleant. Därvid äger 18 § motsvarande tillämpning.

Har suppleant för fullmäktig inträtt som ordinarie fullmäktig eller avgått som suppleant av annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av kommunfullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning utse ytterligare en suppleant. Därvid äger 19 § motsvarande tillämpning.

Finns ej någon som kan utses till suppleant för landstingsman eller kommunfullmäktig, skall därvid bero.

24 § Med uppläsning av protokollet är förrättning som avses i 22 och 23 §§ avslutad. Efter sammanräkningen skall valsedlarna åter läggas in i omslag på sätt som föreskrives i 20 §.

15 kap. Bevis och besvär över valutgången

1 § För den som blivit utsedd till ledamot av riksdagen eller till ersättare utfärdar centrala valmyndigheten genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt lid, parti och valkrets som han blivit utsedd för. Bevis för ersättare skall dessutom innehålla uppgift om den eller de ledamöter som han utsetts till ersättare för och, om flera ersättare utsetts för samma ledamot, ordningen mellan ersättarna.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Centrala valmyndigheten skall sända avskrift av protokollet till riksdagens talman.

2 § För den som blivit utsedd till ledamot av landsting eller kommun fullmäktige eller till suppleant utfärdar länsstyrelsen genast bevis därom, I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och. I förekommande fall, valkrets för vilken han blivit vald.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller suppleanten blivit utsedd. Länsstyrelsen skall sända en avskrift av protokollet till landstinget respektive kommunen.

3 § Talan mot beslut, varigenom centrala valmyndigheten eller länsstyrelsen fastställt valutgången, föres hos regeringsrätten genom besvär. Besvärshandlingen skall ges in till beslutsmyndigheten och vara myndigheten till hända, om besvären avser val till riksdagen, inom tio dagar och, om besvären avser val av landstingsmän och

kommunfullmäktige, inom tre dagar efter det att valet avslutades. Så snart besvärstiden gått ut, skall beslutsmyndigheten kungöra samtliga besvär som anförts. Avser besvären val till riksdagen, införes kungörelsen i Post- och Inrikes tidningar. Avser besvären annat val, införes kungörelsen i samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom kommunen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över besvären skall ha kommit in till regeringsrätten. När förklaringsperioden gått ut skall beslutsmyndigheten genast sända besvärshandlingarna till regeringsrätten. Beslutsmyndigheten skall därefter skyndsamt inkomma till regeringsrätten med yttrande över besvären.

4 § Den som vill anföra besvär har rätt att hos beslutsmyndigheten erhålla utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973, Föreskriften i 6 kap, 3 § andra stycket att namn på valsedel även gäller val av ersättare för riksdagsledamöter samt bestämmelserna i 14 kap, om utseende av ersättare för riksdagsledamöter och bestämmelserna i 15 kap, 1 § om bevis för den som valts till ledamot av riksdagen träder dock i kraft först när de förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, som riksdagen antagit som vilande med anledning av proposition nr 66 till 1972 års riksdag, slutligt antagits och erhållit kraft av grundlag.

2. Genom denna lag upphäves lagen (1920:796) om val till riksdagen och kommunala vallagen (1930:253), Kommunala vallagen gäller dock fortfarande i fråga om val av kyrkofullmäktige. Lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen äger vidare tillämpning i fråga om utseende av efterträdare till ledamot av riksdagen respektive landsting eller kommunfullmäktige som avgår under den valperiod som löper vid den nya lagens ikraftträdande.

3. Valperiod som vid den nya lagens ikraftträdande löper för ordförande, ledamot och suppleant i valnämnd upphör vid utgången av år 1972. Dessförinnan skall kommunfullmäktige utse ny valnämnd enligt 3 kap. 1 § nya lagen.

4. Utan hinder av 3 kap, 3 § tredje stycket nya lagen gäller beslut om valdistriktsindelning, som meddelas efter den 1 januari 1973 och som skall gälla vid valet den 16 september 1973, från och med den dag då beslutet vinner laga kraft. Avskrift av beslutet skall tillställas centrala valmyndigheten.

5. Intill dess röstlängd enligt 4 kap. nya lagen kommit till stånd länder tidigare upprättad röstlängd till efterrättelse.

6. Partibeteckning som vid den nya lagens ikraftträdande är registrerad enligt lagen (1920:796) om val till riksdagen skall vid ikraftträdandet utan ansökan föras över till centrala valmyndighetens register över partibeteckningar.

Partibeteckning som förts över från tidigare register skall avföras ur centrala valmyndighetens register, om ombud för partiet ej finns och ej heller inom en månad efter ikraftträdandet anmäles enligt 5 kap, 5 § nya lagen. Överförd beteckning skall också avföras, om partiet vid 1970 års riksdagsval ej anmält kandidater i någon valkrets och ej heller anmäler kandidater enligt 5 kap. 8 § nya lagen vid 1973 års ordinarie val till riksdagen eller val i hela riket av landstingsmän och kommunfullmäktige.

7. Vid sammanräkning enligt 14 kap. 3 § första stycket nya lagen av de vid valet den 16 september 1973 avgivna rösterna skall länsstyrelsen bestämma och i protokollet över förrättningen ange ordningen mellan så många namn på valsedlarna för varje parti som

beräknas behövas för att centrala valmyndigheten skall kunna utse ersättare till föreskrivet antal för varje parti, när de under 1 angivna förslagen till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen slutligt antagits och erhållit kraft av grundlag. Visar det sig därvid att ordning måste bestämmas för ytterligare namn på partiernas valsedlar, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten och under iakttagande av 14 kap. 7 § nya lagen återupptaga sammanräkningen och därvid bestämma ordningen mellan erforderligt antal namn. Om sådan förrättning skall kungörelse utfärdas enligt 14 kap. 1 § nya lagen.

8. För den som valts till ledamot av riksdagen vid valet den 16 september 1973 eller som skall efterträda ledamot som avgått från sin befattning innan de under 1 angivna förslagen till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen slutligt antagits och erhållit kraft av grundlag, utfärdas fullmakt av den lydelse som anges i 86 respektive 89 § lagen (1920:796) om val till riksdagen.

9. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.